

Ο Πολιτισμός ως Παράγοντας Ισχύος του Ελληνισμού.

Ορισμός της Ήπιας Ισχύος.

Ορισμός της Ήπιας Ισχύος είναι μια έννοια που αναπτύχθηκε από τον Joseph Nye του Πανεπιστημίου του Χάρβαρντ για να περιγράψει την ικανότητα να προσελκύσει. Δεν βασίζεται στον εξαναγκασμό, δεν σχετίζεται με τη χρήση βίας ή στο να δώσει χρήματα ως μέσο πειθούς. Τα τελευταία χρόνια ο όρος έχει χρησιμοποιηθεί για τον επηρεασμό της κοινής γνώμης, την αλλαγή της κοινωνικής στάσης μέσω σχετικά λιγότερο διαφανών διαδικασιών και την άσκηση πίεσης μέσω ισχυρών και μη πολιτικών οργανώσεων.

Ο Nye επινόησε τον όρο σε ένα βιβλίο του « Η μεταβαλλόμενη φύση της Αμερικανικής Ισχύος ». Ανέπτυξε περαιτέρω την έννοια το 2004 το βιβλίο του, « Ήπια Ισχύς: Τα μέσα της επιτυχίας στην παγκόσμια πολιτική ». Ο όρος χρησιμοποιείται πλέον ευρέως στις διεθνείς υποθέσεις από τους αναλυτές και πολιτικούς. Για παράδειγμα, το 2007, ο Γενικός Γραμματέας του Κομμουνιστικού Κόμματος της Κίνας Hu Jintao δήλωσε στο 17ο Συνέδριο του Κομμουνιστικού Κόμματος ότι η Κίνα χρειάζεται να αυξήσει την ήπια ισχύ της. Ο υπουργός Άμυνας των ΗΠΑ Ρόμπερτ Γκέιτς μίλησε για την ανάγκη να ενισχυθεί η αμερικανική εθνική ασφάλεια μέσω της ήπιας ισχύος. Συγκεκριμένα μέσα από την αύξηση των δαπανών στη διπλωματία, των διαφόρων πολιτικών μέσων που μεταφράζονται ως στρατηγικές επικοινωνίες, της εξωτερικής βοήθειας σε χώρες, την πολιτική δράση και την οικονομική υποβοήθηση ανασυγκρότησης και ανάπτυξης των. Το 2010 ο Annette Lu , πρώην αντιπρόεδρος της Δημοκρατίας της Κίνας (Ταϊβάν), επισκέφθηκε τη Νότια Κορέα και υποστήριξε τη χρήση της ήπιας δύναμης ως μοντέλο για την επίλυση των διεθνών συγκρούσεων . Ένας ακόμη οπαδός της ήπιας ισχύος ο Αμερικανός Στρατηγός Διοικητής του Διασυμμαχικού Στρατηγείου των Δυνάμεων Ευρώπης σχολίασε στο βιβλίο του Joseph Nye « Η ήπια ισχύς μας έδωσε μια επιρροή πέρα από το παραδοσιακό ισοζύγιο πολιτικής δύναμης » .

Σύμφωνα με έρευνα του περιοδικού Monocle, Ήπια Ισχύς 2013, η Γερμανία κατέχει την πρώτη θέση στην ήπια ισχύ . Η πρώτη δεκάδα συμπληρώνεται από το Ηνωμένο Βασίλειο, την ΗΠΑ, τη Γαλλία , την Ιαπωνία , τη Σουηδία , την Αυστραλία, την Ελβετία, τον Καναδά και την Ιταλία . Το περιοδικό Monocle κυκλοφόρησε την τέταρτη ετήσια έρευνα του ρεύματος της ήπιας ισχύος το 2013. Το 2014, η χώρα μας ήταν στην 28η θέση και η Τουρκία στην 26η θέση, ενώ την πρώτη θέση κατέλαβαν οι ΗΠΑ. Το 2015 η Γερμανία επανήλθε στην πρώτη θέση μπροστά από τις ΗΠΑ.

Κατάταξη των εθνών έγινε σύμφωνα με την ελκυστικότητα τους, το πρότυπο της κυβέρνησής τους, οι διπλωματικές υποδομές τους, τη πολιτιστική παραγωγή τους, την ικανότητα για την εκπαίδευση και την προσέκλυση των επιχειρήσεων και συνεπώς κατά πόσο μπορούν να επηρεάζουν μια χώρα μέσα στον παγκόσμιο χάρτη. Η λίστα υπολογίζεται χρησιμοποιώντας περίπου 50 παράγοντες που δείχνουν τη χρήση της ήπιας δύναμης, συμπεριλαμβανομένου του αριθμού των πολιτιστικών αποστολών, τα Ολυμπιακά μετάλλια, τη ποιότητα της αρχιτεκτονικής τους και τέλος των ονομάτων των μεγάλων επιχειρήσεων , Αξιοπερίεργο είναι το φαινόμενο της Βρετανίας που βρίσκεται υψηλότερα στη λίστα από τις ΗΠΑ το 2013. Ενώ

μερικοί μπορεί να αισθάνονται ότι η Βρετανική Αυτοκρατορία έληξε πριν από 100 χρόνια, στην πραγματικότητα η πιο ισχυρή χώρα στον κόσμο, όταν πρόκειται για την «ήπια δύναμη» και «δημόσια διπλωματία» είναι η Βρετανία. Αυτή ήταν η διαπίστωση του περιοδικού Monocle, το 2012

Παραδείγματα Ήπιας Ισχύος.

Όλοι έχουμε έλθει σε επαφή με κάποιο Ίδρυμα Πολιτισμού άλλων χωρών που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα. Το Βρετανικό Συμβούλιο, το Γαλλικό Ινστιτούτο, το Ινστιτούτο Θερβάντες ή το Ινστιτούτο Πούσκιν αποτελούν απτά παραδείγματα του πώς ευρωπαϊκές ή άλλες χώρες προωθούν έμπρακτα και συστηματικά την πολιτιστική τους διπλωματία προς όφελος των εθνικών τους συμφερόντων. Από ζητήματα γλωσσικής εκμάθησης μέχρι την προετοιμασία και την διοργάνωση μεγάλων θεατρικών ή μουσικών παραστάσεων και από την υποστήριξη ενός μεγάλου συνεδρίου ή μιας αναδρομικής έκθεσης μέχρι την μετάφραση σημαντικών ιστορικών και λογοτεχνικών κειμένων, οι οργανισμοί αυτοί παίζουν σημαίνοντα ρόλο στην πολιτιστική ανάπτυξη του τόπου μας, ακόμη και αν δεν το διακρίνουμε με την πρώτη ματιά. Παράλληλα καταφέρνουν μέσα από την ευαίσθητη οδό της πολιτιστικής διείσδυσης να δημιουργήσουν τις κατάλληλες βάσεις για περαιτέρω σύσφιγξη των διπλωματικών σχέσεων με την Ελλάδα και σε τομείς πέρα από τον Πολιτισμό.

Η επιρροή της βρετανικής κουλτούρας και των εμπορικών σημάτων που είναι ευρέως διαδεδομένα, ιδιαίτερα σημαντικά κατά τη διάρκεια της Βρετανικής Εισβολής, (British Invasion) , του μουσικού κινήματος της δεκαετίας του 60 και πιο πρόσφατα, το Αδαμάντινο Ιωβηλαίο της Βασίλισσας Ελισάβετ II, (Diamond Jubilee) και τους Θερινούς Ολυμπιακούς Αγώνες του 2012. Το άνοιγμα και το κλείσιμο ήταν τελετές που γιόρτασαν το βρετανικό πολιτισμό και τα επιτεύγματα του. Τόνιζαν συνεχώς ότι το Λονδίνο είναι η μόνη πόλη που έχει φιλοξενήσει τους σύγχρονους Ολυμπιακούς Αγώνες τρεις φορές. Τα βρετανικά μέσα ενημέρωσης μεταδίδονται διεθνώς, και ιδίως το BBC World Service , το BBC World News και το περιοδικό The Economist . Οι βρετανικές ταινίες και η λογοτεχνία έχουν διεθνή απήχηση. Επίσης το βρετανικό θέατρο βοηθά στο να γίνει το Λονδίνο μια από τα πιο επισκέψιμες πόλεις στον κόσμο. Τα σχολεία και τα πανεπιστήμια της είναι δημοφιλείς προορισμοί για τους φοιτητές των άλλων εθνών.

Οι Ηνωμένες Πολιτείες είναι ένα άλλο ένα παράδειγμα της δύναμης που πηγάζει από την τακτική της ήπιας ισχύος. Οι παρεμβάσεις του προέδρου Franklin D. Roosevelt στην Ευρώπη στο τέλος του Β 'Παγκοσμίου Πολέμου , οι νέοι πίσω από το Σιδηρούν Παραπέτασμα που άκουγαν παράνομα ραδιόφωνο Free Europe, Οι Κινέζοι φοιτητές που με τους συμβολισμούς και τις διαμαρτυρίες τους στην πλατεία Τιενανμέν, δημιούργησαν ένα αντίγραφο του αγάλματος της Ελευθερίας τότε. Των νεαρών Ιρανών, σήμερα, που κρυφά παρακολουθούν το απαγορευμένο Αμερικάνικο βίντεο και τηλεόραση μέσω δορυφόρου με μυστικότητα από τα σπίτια τους. Μελέτες της αμερικανικής μετάδοσης της ήπιας ισχύος στο σοβιετικό μπλοκ υπάρχουν πολλές. Υπάρχουν και μαρτυρίες από τους Πρόεδρους της Τσεχίας Βάτσλαβ Χάβελ , της Πολωνίας Λεχ Βαλέσα , και του

αμφιλεγόμενου Ρώσου Πρόεδρου Μπόρις Γέλτσιν. Όλοι έλαβαν την υποστήριξη των Ηνωμένων Πολιτειών και των συμμάχων τους κατά τη διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου μέσω της τακτικής της ήπιας ισχύος που ήταν τελικά επιτυχής όσον αφορά τη δημιουργία των ευνοϊκών συνθηκών που οδήγησαν στην κατάρρευση της σοβιετικής αυτοκρατορίας¹.

Οι Σοβιετικοί ήταν ο κύριος ανταγωνιστής των ΗΠΑ στη χρήση της ήπιας δύναμης καθ' όλη τη διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου. Οι Σοβιετικοί είχαν εμπλακεί σε μια ευρεία εκστρατεία για να πείσει τον κόσμο περί της ελκυστικότητας του κομμουνιστικού συστήματος χωρίς επιτυχία. Όμως το 1945, η Σοβιετική Ένωση ήταν πολύ αποτελεσματική στην προσέλκυση του κόσμου στην Ευρώπη λόγω της αντίστασης της ενάντια στον Χίτλερ και λόγω της αντίθεσής του κόσμου προς τον λεγόμενο ευρωπαϊκό ιμπεριαλισμό². Οι Σοβιετικοί χρησιμοποιούν τότε ένα ουσιαστικά μεγάλο πρόγραμμα της τότε Δημόσιας διπλωματίας (Public Diplomacy) που περιλάμβανε την προώθηση της υψηλής κουλτούρας τους. Εκπέμπουν συνεχώς για τη διάδοση της παραπληροφόρησης που επιδίδεται η Δύση, διαφημίζουν τις διαδηλώσεις κατά των πυρηνικών, αναδεικνύουν τα κινήματα ειρήνης και τις οργανώσεις νεολαίας. Παρ' όλα αυτά, οι Σοβιετικοί έχουν ένα κλειστό σύστημα και το έλλειμμα της λαϊκής τους κουλτούρας εμποδίζουν την ικανότητα της Σοβιετικής Ένωσης να ανταγωνιστεί τις ΗΠΑ από την άποψη της ήπιας δύναμης.

Σήμερα η πιο συνεπής ανταγωνιστής προς στις ΗΠΑ από την άποψη των ηπιών πόρων ισχύος εξακολουθεί να είναι η Ευρώπη. Η Ευρώπη του ευρωπαϊκού πολιτισμού που αποτελείται από την τέχνη, τη λογοτεχνία, τη μουσική, το σχεδιασμό, τη μόδα, ακόμη και τα τρόφιμα της έχουν μαγνήτες παγκοσμίως για κάποιο χρονικό διάστημα³. Η Ευρώπη ανταγωνίζεται επίσης με τις ΗΠΑ για την προώθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και του διεθνούς δικαίου σε όλο τον κόσμο. Σε αντίθεση με την Αμερική, η αγάπη των Ευρωπαίων στο ποδόσφαιρο ενισχύει την ήπια ισχύ τους σε παγκόσμιο επίπεδο, ενώ τα πρωταθλήματα των ΗΠΑ, όπως το football και το μπέιζμπολ είναι σε μεγάλο βαθμό μη δημοφιλή στην παγκόσμια σκηνή. Το 2012, η Ευρωπαϊκή Ένωση βραβεύτηκε με το Νόμπελ Ειρήνης "για πάνω από έξι δεκαετίες συμβολής στην προαγωγή της ειρήνης και της συμφιλίωσης των λαών, της δημοκρατίας και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων».

Η Τουρκία είναι άλλο ένα παράδειγμα συντονισμένης «δημόσιας διπλωματίας» και προσπάθειας χρήσης της «ήπιας ισχύος». Παίζει σημαντικό ρόλο στις διεθνείς πλατφόρμες, συμπεριλαμβανομένων των G-20, του Οργανισμού της Ισλαμικής Συνεργασίας και του NATO. Η χώρα ήταν στο επίκεντρο των διαδικασιών λήψης αποφάσεων σε περιφερειακό και διεθνές επίπεδο. Όντας ένα εξωτικό μείγμα Ανατολής και Δύσης διατηρεί μια μοναδική

¹ "Public Diplomacy and Soft Power," in Waller, ed., Strategic Influence: Public Diplomacy, Counterpropaganda and Political Warfare IWP Press, Carnes Lord, "

² Nye, Joseph. Soft Power: The Means to Success in World Politics (New York: Public Affairs, 2004).

³ "The Nobel Peace Prize 2012 - European Union (EU)"

κουλτούρα, ενώ η μοναδική της θέση στο σταυροδρόμι της Ευρώπης και της Ασίας έχει κάνει την Τουρκία μια γέφυρα μεταξύ των δύο ηπείρων. Την μοναδικότητα αυτή την τονίζει πάντα και την προβάλλει η ίδια κυρίως στις συζητήσεις της με την Ευρωπαϊκή Ένωση για την απόκτηση των δικαιωμάτων ενός μέλους υπό ένταξη και χωρίς όποιες υποχρεώσεις διότι κάθε φορά αντιτίθενται στην μοναδικότητα της κουλτούρας της. Σύμφωνα με έρευνα του περιοδικού Monocle η Τουρκία αποτελεί μια νέα είσοδο στο top 20 του 2012 και ταυτόχρονα μια μεγάλη έκπληξη. Το 2013 όμως την θέση της κατέλαβε η Κίνα για να επανέλθει το 2014.

Οι άνθρωποι στην Αφρική έχουν μια θετική άποψη έναντι της Κίνας. Αύξηση της ήπιας ισχύος της Κίνας μπορεί να εξηγηθεί εξετάζοντας την οικονομική ανάπτυξη της Κίνας και όσον αφορά την οικονομική εμπλοκή με πολλές αφρικανικές χώρες. Επέκταση του κινεζικού εμπορίου και των επενδύσεων στην αφρικανική ήπειρο και τη επέκταση των κινεζικών έργων υποδομής δίνει θετική εντύπωση για την Κίνα προς τους ανθρώπους της Αφρικής. Η οικονομική δέσμευση της Κίνας στις χώρες της Αφρικής, θεωρείται ως πολύ πιο ρεαλιστική και σε συνοχή με τις προτεραιότητες πολλών αφρικανικών χωρών. Επιπλέον, ο αυξανόμενος ρόλος της Κίνας ως παγκόσμιας υπερδύναμης φαίνεται ελκυστικός και αυτό οδηγεί την επιθυμία να συνδέσει αφρικανικές οικονομίες πιο στενά με την οικονομία της. Η Κίνα έχει κάνει μια συστηματική προσπάθεια να επεκτείνει και να δώσει μεγαλύτερο προφίλ σε πολιτικές ήπιας ισχύος προς την Αφρική από τότε που πραγματοποιήθηκε το πρώτο Φόρουμ για την συνεργασία Κίνας- Αφρικής το 2000. Οι δεσμεύσεις ήπιου εύρος ισχύος της Κίνας που σχετίζονται με την υγεία, την ανθρωπιστική βοήθεια, προς την ακαδημαϊκή κοινότητα και τις πολιτιστικές ανταλλαγές συνεχίζονται.

Η πολιτιστική ανταλλαγή μεταξύ της Κίνας και της Αφρικής μπορεί να είναι ένα αντιπροσωπευτικό παράδειγμα για το πώς η Κίνα έχει εξαπλωθεί ως προς την ήπια ισχύ της. Το 2005, το πρώτο Ινστιτούτο Κομφούκιος ιδρύθηκε στην Αφρική. Το Ινστιτούτο χρηματοδοτείται από την κινεζική κυβέρνηση και παρέχει κινεζική γλώσσα και τον πολιτιστικό πρόγραμμα για το κοινό. Υπάρχουν 19 ιδρύματα σήμερα στην Αφρική και την Κίνα έχει προγραμματίσει να δαπανήσει 20 εκατομμύρια γιουάν για εκπαιδευτικά προγράμματα στη Νότια Αφρική, συμπεριλαμβανομένης της διδασκαλίας του Mandarin σε 50 λύκεια. Επιπλέον, υπάρχει μια αυξανόμενη στήριξη των πολιτιστικών προγραμμάτων σε επισκέπτες που αυξήθηκαν το 2004, όταν ιδρύθηκε το Αφρικανικό Πολιτιστικό Πρόγραμμα Επισκεπτών. Υπάρχει αύξηση του αριθμού των αφρικανικών επιχειρηματιών που επιλέγουν να μετακινηθούν προς την Κίνα, ενώ υπάρχουν και οι κοινότητες της Διασποράς σε πολλές πόλεις της Κίνας⁴. Ωστόσο, στην τελευταία έρευνα του BBC, η θετική γνώμη για τη Κίνα έχει μειωθεί και παρατηρείται μια κάμψη σε όλες τις αφρικανικές χώρες όπου ρωτήθηκαν.

Η Ελλάδα σήμερα υπό το πρίσμα της Ήπιας Ισχύος.

⁴ http://www.relooney.fatcow.com/SI_Oil-Politics/Africa-China_54.pdf

Η Ελλάδα διέθετε στο παρελθόν σημαντικό απόθεμα «ήπιας ισχύος» που εξαφανίζεται γρήγορα, εκτιμά το Strategy Reports ⁵. Η Ελλάδα, στο παρελθόν είχε απόθεμα «γοητείας», Ο αρχαίος πολιτισμός και ό,τι σχετίζεται με την αρχαία Ελλάδα, πάντα συνέβαλλε στην ήπια ισχύ της χώρας. Επίσης το γεγονός ότι είχε ποιητές που είχαν τιμηθεί με Νομπέλ, συνθέτες με αναγνώριση, διάσημους τραγουδιστές. Υπήρχαν αναγνωρίσιμες επιχειρήσεις από κατασκευαστές έως παραγωγό ποτών, τράπεζες με διεθνή παρουσία, εφοπλιστές και αθλητές με διεθνή προβολή. Η Ελλάδα ήταν μια μικρή χώρα της Ευρώπης αλλά είχε διανοούμενους και επιχειρηματική δραστηριότητα που ξεπερνούσαν το μέγεθός της. Σ' αυτά θα προσθέσουμε τη γοητεία της ως τουριστικό προορισμό, λογοτέχνες που μεταφράζονταν, τον μύθο των Ολυμπιακών Αγώνων, τον αθλητισμό.

Η χώρα μας σήμερα είναι λιγότερο ελκυστική, αναδεικνύει έλλειμμα δημιουργικότητας και δυναμισμού. Η σύγκριση δεν αφορά χώρες που έχουν μεγάλη επιρροή όπως η Βρετανία, η Γαλλία, η Σουηδία. Είμαστε κάτω κι από χώρες σε κρίση. Η Ιρλανδία είχε κρίση, αλλά και εξωστρέφεια και διεθνείς καλλιτέχνες όπως ο Μπόννο. Η Πορτογαλία της κρίσης, επίσης παραμένει στην πρώτη κατηγορία επειδή δεν έχει υποβαθμιστεί το κέντρο της πρωτεύουσας, εμφανίζει αρχιτεκτονική παράδοση αλλά και ποδόσφαιρο υψηλού επιπέδου. Η Πολωνία, μια νέα παρουσία στον κατάλογο, καλπάζει σε βιομηχανική ανάπτυξη, καθώς είναι η μοναδική χώρα εκτός των ΗΠΑ, όπου παράγεται το ελικόπτερο Black Hawk S-70i, ενώ νέοι λογοτέχνες όπως η Ολγα Τόκαρτζουκ κερδίζουν βραβεία και αναγνώστες σε πολλές χώρες⁶.

Δυστυχώς στην Ελλάδα επικρατεί ένα οργανωτικό πρόβλημα, που δεν είναι μόνο πρόβλημα που εντοπίζεται στην άσκηση ή μη πολιτιστικής διπλωματίας. Είναι πρόβλημα ευρύτερο, που αφορά στο σύνολο μιας διαλυμένης Δημόσιας Διοίκησης και το οποίο εντοπίζεται και σε επίπεδο νοοτροπίας. Πρόκειται για την έλλειψη οργανωτικής και διοικητικής δομής τέτοιας που να διευκολύνει την άσκηση ουσιαστικής πολιτιστικής, διπλωματίας, σε συνδυασμό με την έλλειψη πολιτικής βούλησης, που οδηγεί μοιραία και στην υποβάθμιση της συμβολής του Πολιτισμού στο διπλωματικό ισοζύγιο⁷ όπως υποδεικνύει Ο καθηγητής Χρήστος Γιανναράς. Η απουσία ενός ισχυρού και διακριτού Κέντρου Ελληνικού Πολιτισμού στο εξωτερικό πιστοποιεί το έλλειμμα οργάνωσης και εξωστρεφούς νοοτροπίας που αντιμετωπίζει η χώρα μας και που δεν την αφήνει να εκφράσει τα συγκριτικά της πλεονεκτήματα.

Παρ' όλα αυτά ακόμη και τώρα η Ελλάδα μπορεί να ξεκινήσει και να αποκτήσει την κουλτούρα της ήπιας ισχύος και ταυτόχρονα να προβεί σε πολιτισμική αντεπίθεση στη διεθνή σκηνή. Στην βόρεια Αφρική, όπως στην Αίγυπτο, τη Λιβύη και μέχρι την Αιθιοπία, την Μέση Ανατολή μέχρι τις Ινδίες υπάρχουν σήμερα αρχιτεκτονικά λείψανα και αναρίθμητα ελληνικά ευρήματα της εποχής του Αλεξάνδρου. Στο Κουβέιτ και στους αρχαιολογικούς χώρους

⁵ <http://strategyreports.wordpress.com/2012/12/05/>

⁶ Εφημερίδα Καθημερινή Σεραφείμ Κωνσταντινίδης 05/12/2012

⁷ Χρήστος Γιανναράς, «Πολιτιστική Διπλωματία. Προθεωρία ελληνικού σχεδιασμού».

και τα μουσεία που βρίσκονται στο νησί του Φαίλακα⁸ του Κουβέιτ, υπάρχουν ευρήματα, όπως αγγεία, κεφαλές του Αλεξάνδρου, αγαλματίδια της Αφροδίτης, από την εποχή του Νεάρχου, ναυάρχου του Μεγάλου Αλεξάνδρου. Υπάρχει επίσης, ο ναός της Αρτέμιδος. Το κέντρο αυτό του ελληνικού πολιτισμού καλύπτει εδάφη επίσης, του Τουρκμενιστάν, Τατζικιστάν, Ουζμπεκιστάν, Αφγανιστάν και Πακιστάν. Ένα από τα ευρήματα είναι νόμισμα του βασιλιά Ευκρατίδη και ψηφιδωτό με το έμβλημα της Μακεδονικής δυναστείας.

Σήμερα έχοντας υποστεί επί αιώνες τη διαρπαγή του πολιτιστικού πλούτου της, η Ελλάδα και κυρίως η Αίγυπτος⁹ καλείται με βάση τη λογική των λεγομένων μεγάλων «εγκυκλοπαιδικών» μουσείων του κόσμου να δώσει άφεση αμαρτιών σε αυτούς που διέπραξαν αδικήματα εναντίον της πολιτιστικής κληρονομιάς τους. Ζητείται επίσης η ανοχή τους στο ζήτημα της διακίνησης πολιτιστικών αγαθών κι ας είναι προϊόντα αρχαιοκαπηλίας. Αλλά και κάτι ακόμη, ειρωνικό. Θα πρέπει να χαιρείται κανείς που ελληνικές και αιγυπτιακές αρχαιότητες βρίσκονται στο Βρετανικό Μουσείο, στο Λούβρο, στο μουσείο του Βερολίνου για παράδειγμα, αντί στην ίδια την χώρα τους. Διότι κατά την αντίληψη τους, στο Βρετανικό Μουσείο θαυμάζουν πολύ περισσότεροι επισκέπτες τα Γλυπτά του Παρθενώνα από όσους αν αυτά βρίσκονταν στην Αθήνα. Ασφαλώς πρόκειται για χιλιοειπωμένο επιχείρημα, πρώτα από το ίδιο το Βρετανικό Μουσείο και τους διευθυντές του, διάτρητο για πολλούς λόγους και για έναν ιδιαίτερο λόγο, την απροκάλυπτη παραδοχή μιας περιέργης αντίληψης η οποία δεν αποδέχεται το δικαίωμα της κυριότητας των λαών όσον αφορά την κληρονομιά τους. Το πρόβλημα της επιστροφής αρχαιοτήτων είναι ένα σοβαρό ζήτημα, που έχει απασχολήσει όλη την υφήλιο. Η Ελλάδα είναι από τις χώρες που έχουν πληγεί από την κλοπή αρχαιοτήτων από την Τουρκοκρατία μέχρι και σήμερα. Εκτός από την Ελλάδα όμως, τα Αραβικά κράτη αιμοραγούν ακόμα και σήμερα από την αφαίρεση σημαντικότερων αρχαιοτήτων από τα εδάφη τους.

Εδώ και χρόνια η Αίγυπτος, όπως η Ελλάδα αντίστοιχα, έχει φτιάξει μια λίστα με αρχαιότητες που ζητά να επιστραφούν. Από τα πρώτα έργα τέχνης που φιγουράρουν στη λίστα είναι μια υπέροχη προτομή της Νεφερτίτης. Ένα γλυπτό 3.300 χρόνων, το οποίο βρήκε Γερμανός αρχαιολόγος το 1912 στην Αίγυπτο και το φυγάδευσε στη Γερμανία. Στο Βερολίνο, το Πρωσικό Πολιτιστικό Ίδρυμα της Γερμανίας απέρριψε την αίτηση του ανώτατου Συμβουλίου Αρχαιοτήτων της Αιγύπτου για επιστροφή της προτομής που φιλοξενείται στο Neus και την βλέπουν πάνω από ένα εκατομμύριο επισκέπτες το χρόνο στη γερμανική πρωτεύουσα. Οι Γερμανοί ισχυρίζονται ότι δεν μπορούν να δεχτούν την αίτηση της Αιγύπτου γιατί, σύμφωνα με τα λεγόμενά τους, «η Νεφερτίτη παραμένει ο "πρέσβης" της Αιγύπτου στη Γερμανία», αλλά και γιατί «δεν είναι ακόμα επίσημη η αίτηση της Αιγύπτου, εφόσον δεν έχει την υπογραφή του πρωθυπουργού της χώρας». Η Αίγυπτος έχει στείλει αιτήματα και στο παρελθόν και παράλληλα

⁸ Η πλαστογράφηση της Ιστορίας της Μακεδονίας του Νικόλαου Μάρτη, εκδόσεις Μαλλιάρης Παιδεία, Ιουλ 2007.

⁹ Φύλλο της Κυριακής 17 Μαΐου 2009 της Εφημερίδας ΤΟ ΒΗΜΑ.

αγωνίζεται να πάρει πίσω και την πασίγνωστη Rosetta Stone, που βρίσκεται στο Βρετανικό Μουσείο.

Πέραν της παράλληλης αυτής διαδικασίας της Ελλάδας και του Αραβικού κόσμου, υφίστανται και άλλες πολιτιστικές συνεργασίες σε διμερές επίπεδο, όπως αυτή του Μουσείου Βυζαντινού Πολιτισμού¹⁰. Τον Δεκέμβριο του 2010 οργανώθηκε έκθεση για το Βυζάντιο και τους Άραβες, επικεντρωμένη στις σχέσεις του αραβικού κόσμου με τη Βυζαντινή Αυτοκρατορία, από ιστορική, πολιτιστική και καλλιτεχνική άποψη. Ανάλογες πρωτοβουλίες μπορούν να υπάρξουν και στο μέλλον.

Η Ελλάδα όμως, δεν έχει θεσμοθετήσει την επιστημονική γνώση των χωρών της Μ. Ανατολής στα ελληνικά πανεπιστήμια παρά το γεγονός ότι υπάρχουν ειδικοί, τόσο εντός, όσο και εκτός Ελλάδας. Η απουσία αυτού του επιστημονικού κλάδου στην Ελλάδα μεταφράζεται πρακτικά σε άγνοια για τον πολιτισμό και την πολιτική - οικονομική πραγματικότητα των χωρών των Αράβων. Έτσι, η Ελλάδα δεν θα είναι σε θέση να αυξήσει τον ρόλο της μακροπρόθεσμα σε μια περιοχή όπου παραδοσιακά έχει ισχυρά ερείσματα. Ωστόσο, οι ιστορικές συγκυρίες και το γεωπολιτικό πλαίσιο, όπως προαναφέρθηκε, είναι πάντοτε ευνοϊκές για την ανάδειξη του ελληνισμού σε καίρια πολιτική και οικονομική δύναμη στην περιοχή της Μ. Ανατολής. Η ίδρυση των μεσανατολικών σπουδών θα έχει πολλαπλά πλεονεκτήματα με πρώτο την ισχυροποίηση της Ελλάδας προκειμένου να αποκομίσει οφέλη σε πολιτικό και οικονομικό επίπεδο. Η εφαρμογή της γνώσης του πολιτισμού και της σκέψης των λαών της Μ. Ανατολής στον πολιτικό και οικονομικό χώρο θα ανοίξει νέους ορίζοντες οικονομικής συνεργασίας.

Ας ελπίσουμε ότι ο Ελληνικός λήθαργος κάπου θα σταματήσει !

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Βιβλία

Bound to Lead: The Changing Nature of American Power. (New York: Basic Books, 1990).

"Public Diplomacy and Soft Power," in Waller, ed., Strategic Influence: Public Diplomacy, Counterpropaganda and Political Warfare IWP Press, Carnes Lord, "

Nye, Joseph. Soft Power: The Means to Success in World Politics (New York: Public Affairs, 2004).

Χρήστος Γιανναράς, «Πολιτιστική Διπλωματία. Προθεωρία ελληνικού σχεδιασμού».

Η πλαστογράφηση της Ιστορίας της Μακεδονίας του Νικόλαου Μάρτη, εκδόσεις Μαλλιάρης Παιδεία, Ιουλ 2007.

¹⁰ Φύλλο της 25 Ιανουαρίου. 2011 της Εφημερίδας Πρώτο Θέμα.

ΜΕΛΕΤΕΣ

"The Nobel Peace Prize 2012 - European Union (EU)"

Εφημερίδες

Soft power lets Taiwan overcome poverty, survive despotism: Lu, Taiwan News, February 18, 2010.

Εφημερίδα Καθημερινή Σεραφείμ Κωνσταντινίδης 05/12/2012

Φύλλο της Κυριακής 17 Μαΐου 2009 της Εφημερίδας ΤΟ ΒΗΜΑ.

Φύλλο της 25 Ιανουαρίου. 2011 της Εφημερίδας Πρώτο Θέμα.

Διαδίκτυο

<http://monocle.com/film/affairs/soft-power-survey-2013/>

<http://howtoattractpublicsandinfluencstates.wordpress.com/2012/11/20/who-rules-the-world-monocles-top-twenty-overview/>

<http://artmag.gr/articles/art-thinking/item/3291-the-practice-of-cultural-diplomacy-as-a-way-of-cultural-and-social-uplift>

<http://www.britannica.com/EBchecked/topic/80244/British-Invasion>

http://www.relooney.fatcow.com/SI_Oil-Politics/Africa-China_54.pdf

<http://strategyreports.wordpress.com/2012/12/05/>